

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

«Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. «Η συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» είναι ένας από τους πέντε λόγους δίωξης που απαριθμούνται στο άρθρο 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων («Σύμβαση του 1951»). Ερμηνευτικά, είναι η λιγότερη αποσαφηνισμένη βάση αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, η οποία μάλιστα δεν ορίζεται στη Σύμβαση. Όλο και περισσότεροι αιτούντες άσυλο επικαλούνται τη «συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» κατά την εφαρμογή της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Οι έννομες τάξεις των συμβαλλομένων στη Σύμβαση του 1951 κρατών έχουν αναγνωρίσει ότι οι γυναίκες, οι οικογένειες, οι φυλές, οι επαγγελματικές ομάδες και οι ομοφυλόφιλοι αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, η συμμετοχή στην οποία μπορεί να υποδηλώνει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης. Η εξέλιξη της ερμηνείας αυτού του λόγου φόβου δίωξης έχει προάγει την κατανόηση του ορισμού του πρόσφυγα ως συνόλου. Το παρόν έγγραφο παρέχει ερμηνευτικές κατευθυντήριες οδηγίες για την αξιολόγηση των ισχυρισμών με τους οποίους ο αιτών άσυλο προβάλλει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω της συμμετοχής του σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

2. Ενώ είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο αυτού του λόγου δίωξης, πρέπει η ερμηνεία του, χωρίς να απαξιώνει τους υπόλοιπους τέσσερις που αναφέρονται στο άρθρο 1 Α (2), να είναι σύμφωνη με το σκοπό και το αντικείμενο της Σύμβασης του 1951. Σύμφωνα με το γράμμα της Σύμβασης η «συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» δεν είναι δυνατό να ερμηνευθεί ως «γενικός λόγος» αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα σε όλους όσους εκφράζουν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης. Σε πνεύμα σεβασμού της δομής και της ακεραιότητας του ορισμού της έννοιας του «πρόσφυγα», όπως αυτός αποτυπώνεται στη Σύμβαση, το περιεχόμενο του όρου «κοινωνική ομάδα» δεν μπορεί να εξαρτάται αποκλειστικά από τη διαπίστωση ότι αποτελεί στόχο δίωξης (αν και όπως αναλύεται στη συνέχεια η δίωξη μπορεί να αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για τον εντοπισμό και την εξειδίκευση της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας).

3. Κατά την έννοια του άρθρου 1 Α (2) δεν είναι «εξαντλητικός» ο «κατάλογος» των ομάδων που μπορούν να αποτελέσουν «ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες». Η Σύμβαση δεν αναφέρεται σε ιδιαίτερο κατάλογο κοινωνικών ομάδων ούτε η ιστορία¹ της κύρωσής της αντανακλά την άποψη ότι υπάρχει μια κατηγορία εντοπισμένων ομάδων που μπορεί να υπαχθούν σ' αυτήν τη βάση αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα. Είναι απαραίτητο η ερμηνεία της συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα να διέπεται από την εξέλιξη, τη διαφορετική και μεταλλασσόμενη

---

¹ Σημ. Επιμ. Κατά τη Συνδιάσκεψη των Πληρεξουσίων των Ηνωμένων Εθνών, στα πλαίσια της οποίας υιοθετήθηκε η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων ο κύριος Petren, αντιπρόσωπος της Σουηδίας υποστήριξε : «κατ' αρχήν, η εμπειρία δείχνει ότι μερικοί πρόσφυγες διώχθηκαν επειδή ανήκουν σε ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες. Το σχέδιο της Σύμβασης δεν καλύπτει αυτές τις περιπτώσεις και γι' αυτό θα πρέπει να περιληφθεί διάταξη που να περιλαμβάνει και αυτές τις περιπτώσεις». Ο Grahl Madsen, ο πρώτος που ασχολήθηκε θεωρητικά με την ερμηνεία της Σύμβασης του 1951 παραπέμποντας στη βούληση των συντακτών της Σύμβασης αναφέρει: « Ο λόγος της συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα προστέθηκε από τη Συνδιάσκεψη των Πληρεξουσίων ως ύστερη σκέψη. Πολλές από τις περιπτώσεις, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της καλύπτονται και από άλλους όρους, αλλά η έννοια της κοινωνικής ομάδας εφαρμόζεται ευρύτερα από τη συνδυαστική εφαρμογή των όρων φυλετική, εθνοτική και θρησκευτική ομάδα και για να καλύψει ένα κενό η Συνδιάσκεψη έκρινε ότι θα έπρεπε να αναφερθεί ρητά αυτός ο λόγος δίωξης».

φύση των ομάδων διαφόρων κοινωνιών και από την ανάπτυξη των κανόνων του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων².

4. Καθένας από τους λόγους δίωξης που αναφέρονται στη Σύμβαση δεν εφαρμόζεται κατ' αποκλειστικότητα. Ο αιτών άσυλο μπορεί να αναγνωριστεί πρόσφυγας για περισσότερους από έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1 A (2)³. Για παράδειγμα μια γυναίκα μπορεί να επικαλεστεί κίνδυνο δίωξης επειδή αρνείται να ακολουθήσει τους παραδοσιακούς ενδυματολογικούς κανόνες της χώρας καταγωγής της. Ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της κοινωνίας μπορεί να αποδείξει ότι φοβάται τη δίωξη για λόγους πολιτικούς (εάν η συμπεριφορά της εκλαμβάνεται από το κράτος ως εκδήλωση πολιτικής ιδεολογίας η οποία καταστέλλεται), θρησκείας (εάν με τη συμπεριφορά της εκδηλώνει θρησκευτικές πεποιθήσεις αντίθετες με τις κρατούσες) ή λόγω της συμμετοχής της σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ

A. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

5. Στα πλαίσια εφαρμογής του άρθρου 1 A (2) της Σύμβασης του 1951 οι δικαστικές αποφάσεις, οι κανονισμοί, οι πολιτικές και οι πρακτικές που έχουν υιοθετήσει τα κράτη ερμηνεύουν με διαφορετικούς τρόπους τον όρο «ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα». Δύο ερμηνευτικές προσεγγίσεις φαίνεται να κυριαρχούν στη νομολογία των έννομων τάξεων των κρατών του αγγλοσαξονικού δικαίου.

6. Η πρώτη, που στηρίζεται στην προσέγγιση των «προστατευόμενων χαρακτηριστικών» (συχνά αποκαλούμενη προσέγγιση των «αμετάβλητων χαρακτηριστικών της κοινωνικής ομάδας») εξετάζει εάν τα μέλη της ομάδας συνδέονται με ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό ή με χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο θεμελιώδη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε δεν είναι δυνατό να ζητηθεί από τα μέλη της να αναγκαστούν να τα απαρνηθούν. Ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό μπορεί να είναι εγγενές (όπως το φύλο ή η εθνική καταγωγή) ή αναλλοίωτο για άλλους λόγους (όπως κάποιο ιστορικό γεγονός που συνδέει τα μέλη της ομάδας, το επάγγελμα ή η κατάσταση). Η εφαρμογή των κανόνων των δικαιωμάτων του ανθρώπου συμβάλλουν στον εντοπισμό των χαρακτηριστικών που θεωρούνται τόσο θεμελιώδη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε κανείς δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να τα απαρνηθεί. Ο υπεύθυνος να αποφασίσει επί του αιτήματος ασύλου που υιοθετεί αυτή την άποψη θα εξετάσει εάν η συγκεκριμένη ομάδα ορίζεται : α) από ένα έμφυτο αναλλοίωτο χαρακτηριστικό, β) από κάποια παρελθούσα ή εκούσια κατάσταση η οποία δεν μπορεί να αλλάξει λόγω της ιστορικής της διάρκειας ή γ) από ένα γνώρισμα ή δεσμό που έχει τόσο θεμελιώδη χαρακτήρα για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε τα μέλη της ομάδας δεν μπορούν να το απαρνηθούν. Εφαρμόζοντας αυτήν την ερμηνευτική προσέγγιση τα δικαστήρια και τα διοικητικά όργανα αρκετών έννομων τάξεων κατέληξαν για παράδειγμα στο συμπέρασμα ότι οι γυναίκες, οι ομοφυλόφιλοι και οι οικογένειες μπορεί να αποτελέσουν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα κατά την έννοια του άρθρου 1 A (2) της Σύμβασης του 1951.

7. Η δεύτερη ερμηνευτική προσέγγιση εξετάζει εάν η ομάδα προσδιορίζεται με βάση ένα κοινό χαρακτηριστικό που την καθιστά διακριτή ή την τοποθετεί στο περιθώριο της κοινωνίας. Πρόκειται για την προσέγγιση της «κοινωνικής οριοθέτησης» της ομάδας. Έχει αναγνωριστεί, και στα πλαίσια εφαρμογής αυτής της θεωρητικής ανάλυσης, ότι οι γυναίκες, οι οικογένειες και οι ομοφυλόφιλοι αποτελούν ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στην κοινωνία όπου ζουν.

² Για την ερμηνεία αυτού του λόγου δίωξης βλέπε επίσης απόφαση [Ward](#) του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Καναδά.

³ Βλέπε παραγράφους 66-67 και 77 του [Εγχειριδίου για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων](#).

8. Στις έννομες τάξεις του ρωμαϊκού δικαίου η συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ως λόγος φόβου δίωξης είναι λιγότερο ανεπτυγμένος. Τα περισσότερα όργανα που αποφασίζουν επί των αιτημάτων ασύλου αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην ύπαρξη φόβου δίωξης και όχι στον καθορισμό της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Όμως, αναφέρονται τόσο στις προσεγγίσεις των προστατευόμενων χαρακτηριστικών όσο και της κοινωνικής οριοθέτησης

9. Οι προαναφερόμενες δύο προσεγγίσεις συχνά συγκλίνουν κυρίως επειδή οι ομάδες των οποίων τα μέλη διώκονται αποτελούν στόχο λόγω ενός κοινού αναλλοίωτου ή θεμελιώδους χαρακτηριστικού και αντιμετωπίζονται ως κοινωνικές ομάδες στις κοινότητες που ζουν. Όμως, κάποιες φορές η εφαρμογή των προαναφερόμενων προσεγγίσεων μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα το κριτήριο της κοινωνικής οριοθέτησης μπορεί να οδηγήσει στο χαρακτηρισμό ως κοινωνικής ομάδας μιας ένωσης προσώπων που συνδέονται με ένα χαρακτηριστικό που δεν είναι ούτε αμετάβλητο ούτε θεμελιώδες για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια – όπως για παράδειγμα το επάγγελμα ή η κοινωνική θέση.

B. Ορισμός της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

10. Η Ύπατη Αρμοστεία πιστεύει ότι θα πρέπει να συγκερασθούν αυτές οι δύο διαφορετικές προσεγγίσεις ώστε να καλύπτονται τα κενά προστασίας προσφύγων που μπορεί να προκύψουν στην πράξη.

11. Η προσέγγιση των προστατευόμενων χαρακτηριστικών μπορεί να εφαρμοστεί για τον εντοπισμό μιας κατηγορίας ομάδων που αποτελούν τον πυρήνα της ανάλυσης της κοινωνικής οριοθέτησης της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Έτσι, φαίνεται καταλληλότερο να υιοθετηθεί ένας και μοναδικός ορισμός που ενσωματώνει και τις δύο προσεγγίσεις:

«η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από το φόβο δίωξης ή που αντιμετωπίζονται ως ομάδα από την κοινωνία. Το χαρακτηριστικό είναι συχνά έμφυτο, αναλλοίωτο ή θεμελιώδες για την ταυτότητα, τη συνείδηση ή την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μελών της».

12. Ο προαναφερόμενος ορισμός περιλαμβάνει χαρακτηριστικά τα οποία είναι ιστορικά και άρα αμετάβλητα καθώς και αυτά που αν και είναι εφικτή η αλλαγή τους, αυτή δεν μπορεί να απαιτηθεί επειδή αφορούν στον πυρήνα της ταυτότητας του ατόμου ή εκφράζουν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Συνάγεται λοιπόν ότι το φύλο μπορεί να υπαχθεί στο ευρύτερο πεδίο εφαρμογής της έννοιας της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, αφού οι γυναίκες αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας κοινωνικής υπο-ομάδας που καθορίζεται από έμφυτα και αναλλοίωτα χαρακτηριστικά και συχνά αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τους άντρες.

13. Όταν κάποιος αιτών ασύλο ισχυρίζεται φόβο δίωξης λόγω συμμετοχής σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα που οριοθετείται από χαρακτηριστικά που δεν είναι αναλλοίωτα ή θεμελιώδη είναι απαραίτητη η περαιτέρω ανάλυση ώστε να καθοριστεί εάν η ομάδα αντιμετωπίζεται ως διακριτή στη συγκεκριμένη κοινωνία. Έτσι, για παράδειγμα ακόμα και αν καθοριστεί ότι η ιδιοκτησία ενός καταστήματος ή η άσκηση κάποιου επαγγέλματος σε μια συγκεκριμένη κοινωνία δεν είναι ούτε αναλλοίωτο ούτε θεμελιώδες στοιχείο της ανθρώπινης ταυτότητας, ενδέχεται ο καταστηματάρχης ή τα μέλη μιας συγκεκριμένης επαγγελματικής ομάδας να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα εφόσον στην κοινωνία που ζουν απολαμβάνουν τη μεταχείριση της περιθωριοποιημένης ομάδας.

Ο ρόλος της δίωξης

14. Όπως προαναφέρθηκε η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δεν μπορεί να οριστεί με αποκλειστική αναφορά στη δίωξη που υποφέρουν τα μέλη της ή στον κοινό φόβο δίωξης. Όμως, η διωκτική ενέργεια σε βάρος της ομάδας μπορεί να αποτελεί καίριας σημασίας παράγοντα για τον

εντοπισμό της σε μια ιδιαίτερη κοινότητα. Για παράδειγμα όπως αναφέρεται σε μια ευρέως γνωστή δικαστική απόφαση⁴ : «ενώ η διωκτική συμπεριφορά δεν μπορεί να καθορίσει την κοινωνική ομάδα, οι ενέργειες των διωκτών μπορεί να αξιοποιηθούν για τον εντοπισμό της ή ακόμα να προκαλέσουν τη δημιουργία μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στην κοινότητα. Οι αριστερόχειρες άντρες δεν αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Αλλά εάν διώκονται επειδή είναι αριστερόχειρες τότε αναμφίβολα αναγνωρίζονται άμεσα στην κοινότητα όπου ζουν ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Λόγω της δίωξής τους ως αριστερόχειρων μπορεί να διαμορφωθεί η δημόσια άποψη ότι αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Εντοπίζονται ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα όχι λόγω των διωκτικών ενεργειών αλλά λόγω του χαρακτηρισμού τους ως αριστερόχειρων».

Η συνοχή δεν αποτελεί προϋπόθεση για τον εντοπισμό της «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας»

15. Είναι ευρέως αποδεκτό στην κρατική πρακτική ότι ο αιτών άσυλο δεν χρειάζεται να αποδείξει ότι τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας γνωρίζονται μεταξύ τους ή ότι συνδέονται ως ομάδα. Δηλαδή η συνοχή δεν αποτελεί προϋπόθεση της αναγνώρισης της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Καθοριστικός παράγοντας είναι η ύπαρξη ενός κοινού χαρακτηριστικού που μοιράζονται τα μέλη της ομάδας. Πρόκειται για ανάλυση παρόμοια με αυτή των υπόλοιπων τεσσάρων λόγων φόβου δίωξης που απαριθμούνται στη Σύμβαση. Έτσι, δεν είναι αναγκαίο τα μέλη μιας θρησκείας ή οι οπαδοί κάποιας πολιτικής άποψης να συνδέονται μεταξύ τους ή να ανήκουν σε μια ομάδα, που χαρακτηρίζεται από συνοχή. Υπό προϋποθέσεις, οι γυναίκες μπορεί να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα με συνδετικό γνώρισμα το φύλο, χωρίς να ασκεί επιρροή η μεταξύ τους γνωριμία λόγω αυτού του κοινού χαρακτηριστικού.

16. Επιπλέον, η απλή συμμετοχή σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δεν αρκεί για να θεμελιώσει βάσιμο λόγο αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα. Όμως, ενδέχεται να υπάρχουν ιδιαίτερες περιστάσεις όπου η απλή συμμετοχή μπορεί να αποτελεί επαρκή λόγο φόβου δίωξης⁵.

Δεν είναι αναγκαίο να φοβούνται τη δίωξη όλα τα μέλη της ομάδας

17. Για να αναγνωρισθεί η ύπαρξη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν απαιτείται από τον αιτούντα άσυλο να αποδείξει ότι όλα τα μέλη της φοβούνται τη δίωξη. Όπως ακριβώς ισχύει και για τους άλλους λόγους δίωξης, όπου δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι όλα τα μέλη ενός πολιτικού κόμματος ή μιας εθνοτικής ομάδας αποτελούν στόχο δίωξης. Κάποια μέλη της ομάδας μπορεί να μην κινδυνεύουν, όταν για παράδειγμα αποκρύπτοντας το κοινό χαρακτηριστικό τους δεν είναι γνωστά στους διώκτες ή συνεργάζονται με αυτούς.

Το μέγεθος δεν επιδρά στο χαρακτηρισμό της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

18. Το μέγεθος της προς εξακρίβωση ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν αποτελεί καθοριστικό κριτήριο για τον καθορισμό της ύπαρξης της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας κατά την έννοια του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951. Η διαπίστωση αυτή ισχύει για όλες τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στους λόγους δίωξης που αναφέρονται στη Σύμβαση. Για παράδειγμα τα κράτη μπορεί να επιζητούν την καταστολή των θρησκευτικών ή πολιτικών ιδεολογιών που υποστηρίζουν τα μέλη μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας – ίσως και η πλειοψηφία του πληθυσμού. Το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός του πληθυσμού κινδυνεύει να υποστεί δίωξη δεν μπορεί να αποτελέσει λόγο άρνησης της παροχής διεθνούς προστασίας εφόσον έτσι κι αλλιώς το δικαιούνται.

⁴ Δικαστής Mc Hugh σε A. κατά Υπουργού Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων, 1997, 190 CLR, 225, 264, 142, ALR 331.

⁵ Βλέπε παράγραφο 79 του Εγχειριδίου για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3314.html>

19. Διάφορες έννομες τάξεις αναγνωρίζουν ότι κάποιες περιπτώσεις «γυναικών» αιτουσών άσυλο εμπίπτουν στην έννοια της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Η αναγνώριση αυτή δεν σημαίνει ότι όλες οι γυναίκες της κοινωνίας μπορούν να αναγνωριστούν πρόσφυγες. Θα πρέπει ο αιτών άσυλο να αποδείξει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω της συμμετοχής του στην ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ότι δεν εμπίπτει σε ρήτρα αποκλεισμού και ότι πληρούνται στο πρόσωπό του τα υπόλοιπα κριτήρια αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Μη κρατικά όργανα δίωξης και σχέση αιτίας και αποτελέσματος («λόγω»)

20. Αιτούντες άσυλο που ζητούν την αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας λόγω της συμμετοχής τους σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα συχνά επικαλούνται κίνδυνο δίωξης από μη κρατικά όργανα. Στις περιπτώσεις αυτές έχει αναπτυχθεί η ανάλυση της σχέσης αιτίας και αποτελέσματος. Για παράδειγμα, οι ομοφυλόφιλοι μπορεί να είναι θύματα βίας ιδιωτικών ομάδων, οι γυναίκες μπορεί να κακοποιούνται από τους συζύγους τους ή τους συντρόφους τους. Σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 ο αιτών άσυλο πρέπει να έχει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης και αυτός ο φόβος να στηρίζεται σε έναν (ή περισσότερους) από τους λόγους που απαριθμούνται εξαντλητικά σ' αυτήν. Δεν απαιτείται να είναι κρατικό το όργανο δίωξης. Μπορεί να αποτελούν δίωξη οι σοβαρές πράξεις διάκρισης ή επίθεσης που διαπράττονται από ιδιώτες εφόσον οι κρατικές αρχές τις ανέχονται ή εάν αρνούνται ή αποδεικνύονται αδύναμες να παρέχουν αποτελεσματική προστασία⁶.

21. Συνήθως ο αιτών άσυλο ισχυρίζεται ότι αυτός που τον καταδιώκει ή που τον απειλεί με δίωξη ενεργεί για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση. Η σχέση αιτίας-αποτελέσματος αποδεικνύεται όταν ο αιτών άσυλο επικαλείται δίωξη ή απειλή δίωξης από μη κρατικά όργανα για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση και το κράτος δεν επιθυμεί ή αδυνατεί να τον προστατεύσει. Δηλαδή προκαλείται βλάβη στο θύμα για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση.

22. Μπορεί να υπάρξουν περιπτώσεις όπου ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να αποδείξει ότι η βλάβη που υπέστη ή που απειλείται σε βάρος του από μη κρατικό όργανο δίωξης οφείλεται σε έναν από τους λόγους της Σύμβασης. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις της οικιακής βίας η σύζυγος δεν είναι πάντα σε θέση να αποδείξει ότι ο σύζυγός της την κακομεταχειρίζεται λόγω της συμμετοχής της σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, των πολιτικών της πεποιθήσεων ή άλλου λόγου δίωξης της Σύμβασης. Όμως, όταν το κράτος δεν επιθυμεί να την προστατεύσει για έναν από τους πέντε λόγους δίωξης, τότε μπορεί να αποδείξει ότι συντρέχουν στο πρόσωπό της οι προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα: η βλάβη που της προκαλεί ο σύζυγός της οφείλεται στην απροθυμία του κράτους να την προστατεύσει για τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση.

23. **Συμπερασματικά**, η προαναφερόμενη ανάλυση μπορεί να συνοψισθεί ως εξής : η σχέση αιτίας-αποτελέσματος αποδεικνύεται **α)** όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος δίωξης από μη κρατικό όργανο για τους λόγους που αναφέρει η Σύμβαση, ανεξάρτητα από το εάν η παράλειψη του κράτους σχετίζεται με τη Σύμβαση **ή β)** όταν ο κίνδυνος δίωξης από μη κρατικό όργανο δεν σχετίζεται με κάποιον από τους λόγους της Σύμβασης αλλά το κράτος δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να προστατεύσει τον πολίτη του για έναν από τους λόγους που απαριθμούνται στη Σύμβαση.

Γενεύη, 7 Μαΐου 2002

⁶ Βλέπε παράγραφο 65 του Εγχειριδίου για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3314.html>.